

Gespreksverslag Danny de Vries (verkenner)

Partijen: *BBB & GroenLinks*

Anton Verleun & Ans Oude Luttikhuis (BBB)

Huib van Essen & Marjolein van Elteren (GroenLinks)

3 april 2023

Verder aanwezig: Ruud Poort (griffie), Frank Kools (griffie, verslag)

BIJLAGE (1) : Memo 'Denkrichtingen voor natuur en landbouw op basis van gesprekken tussen BBB en GroenLinks Provincie Utrecht'

Opening

Het doel van dit gesprek is om te bezien of BBB en GroenLinks voldoende gemeenschappelijk gevoel kunnen krijgen om samenwerking in een coalitie verder te onderzoeken. De verkenner geeft aan dat dit een belangrijk gesprek is voor zijn eindverslag en zijn advies over een voorkeursvariant.

Ter voorbereiding van het gesprek heeft GroenLinks een memo opgesteld met denkrichtingen voor natuur en landbouw en drie vragen (toegevoegd onderaan dit verslag). Het stuk is niet bedoeld, zegt GroenLinks, als een proeve van een coalitieakkoord, maar om te bekijken of deze partijen op dit belangrijke dossier een begin van een gemeenschappelijke basis kunnen vinden.

BBB heeft het memo bestudeerd en met de achterban besproken. De partij vindt het een goede basis om het gesprek van vandaag te voeren.

Overall uitgangspunten

BBB vindt de *overall* uitgangspunten weliswaar breed geformuleerd, maar kan zich daarin vinden. Ze heeft nog een beperkt aantal opmerkingen:

- Bij het langetermijnperspectief geeft BBB aan dat het niet alleen draait om waar de politiek naar toe wil werken, maar dat de maatschappij altijd zelf richting geeft.
- Ten aanzien van het stoppen met grootschalige import van veevoer tekent BBB aan dat we ruimte moeten laten voor de reststromen van de eigen industrie.
- Wat betreft extensivering wijst BBB nadrukkelijk op de grondbank die wat later in het memo ook aan bod komt. De partij bepleit maatwerk en oog voor de menselijke maat. BBB en GL stemmen in om de laatste zin van het punt over extensivering aan te vullen met (zie cursivering): ".....met oog voor verschillen tussen gebieden en *bedrijven* en tijd die nodig is....."

Landbouw en UPLG

Ad 1 - Lange-termijn-perspectief

Op vraag van BBB licht GL toe dat het agrariërs zekerheid te willen bieden door bij sommige gronden op de kaart aan te geven dat die een blijvende agrarisch bestemming hebben. Rond de Natura2000-gebieden is het idee om buffergebieden aan te wijzen met als inzet extensieve landbouw. In gebieden met zeer sterke bodemdaling zou nog maar een deel van de grond het label 'agrarisch' krijgen. In de ogen van GL kan zo'n zonering rust en zekerheid brengen. BBB spreekt dat aan, bepleit maatwerk.

Ad 2 – Voedselbossen

BBB staat positief tegenover het stimuleren van voedselbossen, maar wil niets opleggen. Bovendien moeten een nieuw voedselbos passen in het landschap. Het zal niet in alle open landschappen in de provincie passen. GL vindt het belangrijk om lokale initiatieven voor een voedselbos waar dat kan te faciliteren, maar stemt in dat daarbij ook altijd gekeken wordt 'waar past het?'

Ad 3 – Vrijkomende grond/ grondbank

BBB is het eens met dit punt. Benadrukt nogmaals dat maatwerk voor haar essentieel is. Zij voegt eraan toe dat zij daarom ook geen vaste percentages voor dat 'ander gebruik' wil.

Ad 4 – Gebiedsprocessen/ samen tot oplossingen komen

Ook met dit punt is BBB het eens. De partij vindt het belangrijk dat in gebiedsprocessen niet wordt gewacht totdat voor alle opgaven oplossingen in beeld zijn. Zodra van onderop al oplossingen voor een deel van de opgaven in beeld zijn, begin dan met de uitvoering, zegt BBB. Zo kan je versnellen. GL tekent aan dat in zo'n geval de communicatie in een gebied duidelijk moet zijn. Voorkomen moet worden dat deeloplossingen later andere doelen in weg zitten, tot misverstanden leiden of dat dure investeringen desinvesteringen blijken. Beide partijen stemmen in dat tussentijds versnellen goed is, als wel altijd de totaalopgave in het oog wordt gehouden.

Ad 5 - Dwingend instrumentarium

BBB geeft aan dat gebruik van woorden als onteigening of het intrekken van vergunningen funest zijn voor goede gebiedsprocessen. Gebruik ze niet, stelt de partij.

Hou je die instrumenten wel in de achterzak?, vraagt de verkenner.

GL geeft aan dat de afgelopen 4 jaar niet is onteigend, en dat het sowieso altijd een 'last resort' bij uitzonderlijke gevallen is. Ook de komende 4 jaar ziet GL dat voor stikstof niet gebeuren, maar het volledig uitsluiten vindt GL onverstandig. In uitzonderlijke situaties, zoals om de leveringszekerheid van energie te garanderen, zou aan het einde van de rit geen andere keuze kunnen overblijven dan het algemeen belang op een particulier belang te laten prevaleren. Zou BBB in het college daar dan mee kunnen instemmen?

BBB geeft aan dat situaties denkbaar zijn waarin het algemeen belang voorrang moet krijgen. In het genoemde voorbeeld wil je niet de energievoorziening van een heel gebied in gevaar brengen. Maar wanneer het gaat om stikstof en de gebiedsgerichte aanpak wil BBB zich daar nu niet op vastleggen. Binnen een gebiedsproces zijn immers altijd andere oplossingen mogelijk.

GL vraagt of BBB ervoor open staat om - binnen een akkoord voor 4 jaar - ook een peilmoment na 2 jaar af te spreken, waarin een coalitie bekijkt of de gebiedsprocessen vooruitgang boeken. En zo niet, dan samen te kijken hoe die aanpak versneld wordt? BBB staat open om tussentijds de balans op te maken en bij te sturen.

Ad 6 – Bestrijdingsmiddelen/ glyfosaat

BBB kan zich in dit punt vinden, mits de mogelijkheid openstaat om een ontheffing in uitzonderlijke gevallen aan te vragen. Bijvoorbeeld ter bestrijding van een exoot.

Ad 7 – Meten van depositie en natuurkwaliteit

BBB stemt in en benadrukt dat het niet alleen belangrijk is de depositie te meten, maar ook om hele goede natuurdoelanalyses te maken. Zodat we weten hoe het gesteld is met planten en dieren. GL geeft aan dat natuurorganisaties al enige tijd vragen om grondmetingen voor de Utrechtse Heuvelrug.

Ad 8 – Innovaties

Beide partijen spreken over de laatste zin 'innovaties mogen niet leiden tot meer dieren per hectare of een nadelig effect hebben op dierenwelzijn'. BBB bepleit ook hier maatwerk. Het aantal dieren op een agrarisch bedrijf fluctueert nu eenmaal van jaar tot jaar. Ook hoeft volgens BBB schaalvergroting niet per definitie tot intensivering te leiden, bijvoorbeeld als een boer het bedrijf van een collega bij het zijne voegt. Met de algemene strekking stemt de BBB in.

Ad 9 en ad 10 – Verdienmodellen en voedselagenda: BBB heeft geen opmerkingen.

NNN en Groene Contour

Ad A en Ad B – Akkoord van Utrecht en agrariërs als NNN-beheerder: BBB heeft geen opmerkingen.

Ad C – Hogere beheervergoeding

BBB geeft aan dat agrariërs nu niet 100% maar slechts 80% krijgen. Ook krijgen ze geen arbeidskosten vergoed. Dat moet anders. Ook is BBB voorstander van natuurbeheercoöperaties van agrariërs in een gebied. Daarin kunnen ze hun krachten bundelen en sluit je uit dat de agrariërs tegen elkaar worden uitgespeeld of tegen elkaar moeten opbieden. GL staat open voor dat idee.

Ad D – Herbegrenzen

Voor BBB moet nieuwe natuur vooral tegen Natura2000 of bestaande NNN-gebieden geplakt worden. Zij wil geen over de hele provincie verspreide nieuwe 'plukken' natuur. Dat roept bij veel agrariërs het angstbeeld op dat die nieuwe natuur de ontwikkeling van hun bedrijf belemmert.

GL geeft aan dat de zoekgebieden voor NNN al jaren op kaart staan en dat het idee juist is robuuste, verbonden natuurgebieden te creëren, geen nieuwe, losse 'vlekken'. Door middel van herbegrenzen creëer je meer flexibiliteit rondom die al bestaande natuur. Dat spreekt BBB aan.

BBB wil ook kijken naar andere vormen van natuur, zodat ook een weidevogelgebied voor grutto's als natuur geldt. Met die natuur zou ook flexibel omgegaan moeten kunnen worden. Zodat agrariërs niet 50 jaar aan een beheerpakket vastzitten, ook als de grutto zich niet meer laat zien. GL gaat daarover nadenken. Zij tekent wel aan dat vaak flink geïnvesteerd moet worden om een gebied als natuur in te richten. Flexibiliteit kan niet betekenen dat je die investeringen zomaar weggooit.

AD E – Overgangsgebieden

BBB staat open voor overgangszones rond natuurgebieden. Ze wil dat per gebied bekijken en vindt het daarbij belangrijk dat de grond in die overgangszone in handen van de agrariërs blijft.

AD F – Versnelling Groene Contour

BBB is geïnteresseerd om (nieuwe) combinaties van extensieve landbouw en natuur te verkennen en daarmee de Groene Contour te versnellen. Daarbij moet voor BBB altijd rekening gehouden worden met de gevoeligheden in een gebied en zorgvuldige communicatie plaatsvinden (geen kaartjes!).

Conclusies

BBB kijkt terug op een prettig, constructief gesprek. Dat kan voor haar zeker het uitgangspunt voor een samenwerking worden.

Ook GL kijkt terug op een positief gesprek. De partij wilde iets concreter worden over landbouw en natuur, in de hoop daardoor meer gericht over de kansen op samenwerking te kunnen spreken. Dit gesprek heeft de verwachtingen voldaan. Het geeft GL meer vertrouwen om zo'n samenwerking te verkennen.

De partijen bespreken verschillende voorkeursvarianten. De eerste voorkeur van BBB is een coalitie met als kern BBB-GL-VVD (3 grootste partijen), aan te vullen met PvdA en CDA. De eerste voorkeur van GL is de huidige coalitie, aangevuld met BBB.

BBB voelt te weinig verbinding met D66 en vindt ook vernieuwing belangrijk. Daarom voelt zij niet voor de variant BBB met de huidige coalitie. GL ziet zich alleen, samen mét PvdA, zitting nemen in een nieuwe coalitie. Samenwerking met BBB én VVD in een coalitie is haar een brug te ver.

Verkenner legt daarom de variant BBB, GL, PvdA, CDA, CU voor. Die staat voor 24 zetels en dus net geen meerderheid. Om tot een meerderheidscoalitie te komen zou die aangevuld kunnen worden met VOLT (2 zetels) en/of SGP (2 zetels). JA21 (2 zetels) ziet GL niet als een reële optie.

De partijen spreken af om in hun fracties het gesprek van vandaag te evalueren en deze variant te bespreken. Zowel de optie met totaal 6 partijen (of met VOLT of SGP) als de optie met 7 partijen (VOLT én SGP). BBB en GL spreken samen, met de verkenner, morgen daarover verder.

[MEMO] Denkrichtingen voor natuur en landbouw op basis van gesprekken tussen BBB en GroenLinks Provincie Utrecht

Huib van Essen en Marjolein van Elteren, 31 maart 2023

Het hoe en waarom van deze memo

Op basis van de eerste verkennende gesprekken tussen BBB en GroenLinks, hebben we een eerste vingeroefening gedaan voor denkrichtingen van mogelijke afspraken tussen beide partijen op de thema's landbouw en natuur. Wij hebben hiervoor verschillende ideeën en gezichtspunten van beide partijen uit de eerste gesprekken verzameld. Het is nadrukkelijk niet bedoeld als input voor een coalitie-akkoord, maar wel om in deze fase helderder te krijgen of het denkbaar is dat beide partijen tot elkaar zouden kunnen komen op deze thema's, of dat de verschillen dusdanig groot en fundamenteel zijn dat dat niet realistisch is.

Overall uitgangspunten op deze thema's

- *Wet- en regelgeving (nationaal en Europees) en daaruit voortvloeiende verplichtingen en doelen worden door de provincie Utrecht onverkort nagekomen (o.a. natuur, stikstof, klimaat, KRW en dierenwelzijn).*
- *Lange termijn perspectief: we werken toe naar een situatie waarin natuur en landbouw elkaar versterken. Dat vraagt natuur-inclusieve, extensievere landbouw met een goed, toekomstvast verdienmodel (kringlooplandbouw) en ook robuustere natuur. Voor veeteelt is grondgebonden uitgangspunt, dus zonder de grootschalige import van veevoer en kunstmest.*
- *I.v.m. de benodigde extensivering streven we voor de provincie als geheel naar meer grond per agrarisch bedrijf en minder dieren per hectare. Dit vertalen we in ons beleid, met oog voor verschillen tussen gebieden en tijd die nodig is om bedrijfsvoering te veranderen.*

Landbouw en UPLG

- *We willen lange termijn zekerheid bieden voor agrarische gronden waar een lange termijn perspectief is op duurzaam agrarisch gebruik (in balans met de omgeving). Hiervoor gaan we de agrarische bestemming van deze gronden beter borgen en ruimtelijk beschermen tegen andere functies.*
- *We stimuleren nieuwe vormen van landbouw zoals voedselbossen, silvopasture (het combineren van productief grasland en vee met bomen of struiken) en gemengde teelt.*
- *Veel agrariërs gaan komende jaren stoppen en hebben geen opvolger. Dat biedt kansen. De provincie neemt regie daarom regie via de groundbank. Per gebied maken we afspraken over de inzet van vrijkomende grond. Deze wordt voor het grootste deel ingezet voor extensivering van blijvende boeren. Een kleiner deel van de vrijkomende grond kan benut worden voor andere opgaven (waaronder NNN en Groen Contour); dat is maatwerk per gebied*

- *In gebiedsprocessen met agrariërs en andere partners komen we gezamenlijk tot afspraken. Vrijwilligheid en gezamenlijk tot oplossingen komen is daarbij het uitgangspunt in elk gebied. We maken afspraken waarmee de verschillende gebiedsdoelen voor stikstof, natuur, klimaat en waterkwaliteit worden gehaald en een duurzaam perspectief en verdienmodel wordt gevonden voor de blijvende agrariërs. We maken goede afspraken met de bedrijven die stoppen of moeten verplaatsen en bieden hiervoor goede en eerlijke regelingen.*
- *We zijn zeer terughoudend met de inzet van dwingend instrumentarium (met ultimo onteigening of intrekken vergunningen). We zien dat als een 'last resort' dat enkel in zeer uitzonderlijke gevallen wordt ingezet in situaties waar het algemene belang teveel wordt geschaad door een individueel belang.*
- *We streven naar minder bestrijdingsmiddelen en een stop op middelen als glyfosaat: dit vertalen we in subsidievoorwaarden of regelgeving.*
- *We maken geld vrij voor het beter meten van stikstofdepositie en de relatie met natuurkwaliteit. We beseffen dat de huidige methodiek met KDW beperkingen kent. We dringen aan op een juridisch houdbaar alternatief, maar zolang dat er niet is zien we geen andere mogelijkheid dan te blijven werken met de huidige methodiek.*
- *We ondersteunen innovaties die bijdragen aan de gebiedsdoelen. Daarbij kijken we naar de combinatie van de verschillende doelen in een gebied. Innovaties die aan het ene doel bijdragen worden gecombineerd met maatregelen om de andere doelen ook te halen. Innovaties die we ondersteunen moeten juridisch houdbaar zijn en we monitoren de effecten. Innovaties mogen niet leiden tot meer dieren per hectare of een nadelig effect hebben op dierenwelzijn.*
- *We ondersteunen boeren om tot rendabele duurzame bedrijven te komen door meer ruimte en ondersteuning te bieden voor verdienmodellen als natuurbeheer/weidevogelbeheer, meer ruimte voor nevenfuncties op boeren bedrijven, mestvergisting (op kleine schaal), zonnevelden of windenergie, recreatie/horeca, woon-zorgconcepten of lokale voedselketens.*
- *De afgelopen periode hebben we een start gemaakt met een provinciale voedselagenda. (<https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/landbouw/voedselagenda-2021-2023>) Hier pakken we op door en de inzet op gezond en duurzaam voedsel van dichtbij intensiveren wij, met de nadruk op de korte ketens en streekproducten. We gaan werken met voedselregisseurs om op regio-niveau of gemeenteniveau te ondersteunen. (<https://www.rvo.nl/praktijkverhalen/elke-gemeente-zou-een-voedselregisseur-moeten-hebben>)*

NNN en Groene Contour

- *We houden vast aan afgesproken doelstelling voor natuurrealisatie en spannen ons er maximaal voor in om die waar te maken in goede samenwerking met alle partners in het Akkoord van Utrecht.*
- *We geven agrariërs de kans gronden in eigendom te houden en zelf als NNN te beheren.*
- *We geven een hogere beheersvergoeding dan nu voor natuurbeheer door agrariërs (100% van de beheerskosten)*
- *We maken meer ruimte voor herbegrenzen om natuurrealisatie te versnellen. Hierbij moet samenhang en werking NNN geborgd blijven en moet rekening worden gehouden met belangen van agrariërs.*
- *We maken overgangszones rond natuurgebieden en ondersteunen de betreffende boeren bij de daarvoor benodigde aanpassingen in de bedrijfsvoering.*
- *We gaan de realisatie van de Groene Contour versnellen door waar dat past meer mogelijkheden te zoeken voor combinaties van extensieve landbouw en natuur.*

Vragen voor het gesprek:

- *Wat roept dit op? Wordt het merendeel van deze punten gedeeld? Of juist niet?*
- *Waar liggen raakvlakken en waar zit de spanning?*
- *Welke punten worden positief gewaardeerd en wat ligt lastig of is bij voorbaat onacceptabel?*